

E mafai ona suia le faalogo ise vaitimi

E tatau ona fai ni suesuega ole faalogo o lau tama faalua ile tausaga sei oo i lona 3 tausaga pe afai na iai ni mea nei:

- Ile taimi na fanau ai na infeti ile (Misela Siamani, faamai na maua ae lei fanau mai)
- Faamai na infeti ina ua uma ona fanau mai e maua ile faiai
- E maualalo pauna fanau (pe nao le 1500 kalama pe laititi ae foi)
- E sasama le tino ma na mafua ai le tuina o fagu toto.
- E ese le tulaga ole ulu poo ona foliga (e fisi le laugutu poo le laulau)
- Na faigata ona faamanava ile taimi na fanau mai ai.
- Na iai se lavea ile ulu
- O se vailaau e ona afaina ai le taliga
- E lua aso pe sili o taofia ile potu e taufaaolaola ai, ma sa tigaina ile taimi na fanau mai ai.
- E iai se talaaga ole aiga na maua ile taliga tutuli poo le matua leai lava se lagona ile taliga.

Mo se malamalamaga Atili valaau le matou:

**Hawaii Keiki Information Services System (H-KISS)
faamalama ma faailoa atu ile telefoni**

**H-KISS Oahu
973-9633
(Leo & TDD)**

poo le

**H-KISS Motu Tuaoi
Valaau le numera e leai se totogi:**

**1-800-235-5477
(Leo & TDD)**

Linda Lingle, Governor
Chiyome Leinaala Fukino, M.D., Director of Health

E faia ele Ofisa ole Soifua Maloloina ni auala e galulue ai e aunoa ma le failogaloga tagata e pei ole atumuu, lanu, le atumuu na sau ai (faatasi ma le gagana) , tausaga, ituaiga, tapuaiga, poo ni afaina. Tusi pe valaau mai ile matou Ofisa ole Affirmative Action ile pusa meli 3378, Honolulu, Hi. 96801-3378 poo le telefoni (808)586-4616: (leo/tty) i totona ole 180 aso na tupu ai se faafitauli.

O lenei taumafaiga na sapasapaia ise vaega mai H61 MC 00038 mai le Maternal Child Health Bureau (Title V Social Security Act), Health Resources and Services Administration, Department Of Health and Human Services.

Rev. 10/04 (Language: Samoan)

OLE LELEI OLE FAALOGO E FESOOASOANI AI ILE PEPE E AOAO ILE TAUTALA

E mafai ona faia
suesue ole faalogo o taliga
I soo se tausaga

OLE POROKALAM OLE
SUESUEGA OLE FAALOGO A PEPE FAATOA
FANAU MAI

Ole Vaega o Faia Vave ni Osofaiga
Ofisa ole Soifua Maloloina a Hawaii

O aoao lau tama e tautala ise gagana?

E faia e lau tama...

Faatoa fanau mai agai ile 3 masina

- E tei gofie ise mea e pao leotele (pe a male 6 futu le mamao)
- E fai lona leo pei e ii
- E mafana ile faalogo ile leo ole tina

3ile 6 masina

- E fuli solo le ulu poo mata ise leo e fiafia iai (pei o mea taalo)
- E fai ni faaleoga pei ole (oo, papa, mama)
- E tali mai pea valaaau lona igoa ise ata mai

6 ile 9 masina

- E faalogologo i musika poo ni pese
- Faataitai ni upu ma ni faaleoga
- E malamalama ile "leai" male "fa-fa"

9 ile 12 masina

- E mimilo le ulu agai ile mea o sau ai se leo
- E fai ni leo ma memumemu e ai mataitusi nei: ba, ma, pa, da, ta, na, ga, k, ua, f, va, da, s, za, l
- E faaleo "mam" poo "dada" male uiga

12 ile 18 masina

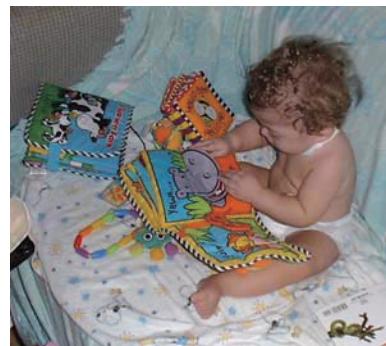
- E faasino i vaega ole tino, tagata, ma mea taalo
- Ele faaleo ina se faaumaga poo ni mataitusi ma upu pei ole ("pus" mole "pusi")
- Ua malamalama I upu e 50-75

18 ile 24 masina

- E tusa e 300 upu ua malamalama ai
- Ua mafai foi ona ia fai nia ana faiupu e faaaoga ai ni upu pe a male 50 upu ua iloaina.
- Ua mafai ona mulimuli ini faatonuga faigofie

24 ile 36 masina

- E maua upu fou i aso uma
- O fuaiupu e fai e tusa e afa le faaleoga e sao lelei.
- E fai ni fesili mani tali ile "wh" fesili (pei ole a ma ai se a)

Ole taimi taua mole aoaoina ole
tautala male gagana
O tausaga muamua e 3 ole olaga.

E tatau ona maua e pepe le lelei ole
faalogo ina ia vave ai le aoao
ole gagana ile taimi nei.

Fesoasoani I lau tama e aoao le faalogo

la limiti le pisa mai i tua ile tape
uma o mea pei o masini ole fale pei ole ea
malulu, leitio, poo ili. la faaaoga le potu pito
filemu ole fale e fai ma potu o lau tama e
mafai ai ona e tautala, tautala, ma tautala.

Mulimuli i mea e fiafia iai lau tama.

Tala ile mea oloo tilotilo iai lau tamaititi ma
ana mea o fai. la taitai lau tama ile taimi o
loo taaaalo alo.

A e tautala, **nofo i luma ole tamaititi**
e mafai ai ona ia tilotilo atu i ou foliga male
faiga o au tala. Nofo ma tautala ile itu lona
taliga lae e lelei.

la e tautala i **lou leo masani** (e leo le
soona leo tele ma leo lemu tele foi). la e
Talatalanoa ile leo masani ai!

la e faataitai i lau tama. E fiafia tele
tamaiti e faalogologo e tautala pei oi latou.
la e vaai totoa i faaleoga o vaelui ao
faaupuina ile faatasi pe faalua ile taimi.

la e fesoasoani i lau tama e faalogo i
lou leo. Tautala iai ma **faaleoga eseese, le**
leotele male leo lemu mani pese. la fai ma
toe fai soo.

la faamalo ile taumafaiga a lau
tama e tautala! la patipati pe a faalogo le
tamaititi ma toe mulimuli ini leo (faataitai, ua
taofi le gaoioi, pupula atu i ou mata, faasino
ise mea, ma faataitai ni leo, poo le suiga ole
tulaga o lona tino).